

Az állampolgárságtól megfosztás Franciaországban¹

VAJKAI Edina²

Jelen tanulmányban először sorra veszem a francia állampolgárság megszerzésének és elvesztésének lehetséges módjait, külön figyelmet szentelve az állampolgárságtól megfosztás kérdésének. A megfosztás történelmi vonatkozásait követően elemzem az 1973 óta, többnyire terrorizmussal kapcsolatos állampolgárság-visszavonásról szóló döntések okait és hátterét, felhívva a figyelmet a törvényi és nemzetközi szerződésekből fakadó korlátokra. Ezenfelül ismertetem az állampolgárságtól megfosztás kiterjesztéséről szóló francia alkotmánymódosító vita főbb pontjait.

Kulcsszavak: állampolgárság megszerzése, Franciaország, megfosztás, kettős állampolgárság

„Tempora mutantur et nos mutamur in illis.” – Az idők változnak, és mi változunk velük, tartja a latin közmondás. Nincs ez másként a nemzetközi és a nemzeti jogrendszerekben sem, amelyeknek folyamatosan alkalmazkodniuk kell a változó világhoz és nemzetközi viszonyokhoz.³ Ez hatványozottan igaz az állampolgársággal kapcsolatos kérdésekre is, hiszen a történelem folyamán számos olyan esemény volt, amelynek következtében az államoknak módosítaniuk kellett az állampolgársággal kapcsolatos jogszabályukat annak érdekében, hogy azok megfeleljenek az adott kor aktuális kihívásainak.

Franciaországban a bevándorlási és állampolgársági kérdések – köszönhetően az ország történelmi és földrajzi adottságainak – fontos szerepet töltenek be a politikai és társadalmi diskurzusban. Volt gyarmattartó államként Franciaország napjainkban is szoros kapcsolatot ápol a volt gyarmati országokkal, és ezt a történelmi kötődést még tovább erősíti a kulturális kapcsolat is, hiszen a közös múlt miatt ezekben az országokban sokan beszélik a francia nyelvet és ismerik a kultúrát. Ezenfelül a földrajzi közelség miatt nemcsak a múltban, hanem jelenleg is igen jelentős a Franciaországban élők, dolgozók száma, akik volt gyarmati területekről érkeztek, illetve a több generáció óta itt élnek, ami óhatatlanul maga után vonja azt a tényt, hogy nem kizárólagosan, de nagyobb arányban jelennek meg például a bevándorlással és állampolgársággal kapcsolatos ügyek kérelmezői között. A történelem folyamán – és kiemelten az Ötödik Köztársaság

¹ „A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, A migráció dinamikája és társadalmi hatásai Ludovika Kutatócsoport működése során, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.”

² VAJKAI Edina Ildikó tanársegéd, NKE Rendészettudományi Kar, Bevándorlási és Állampolgársági Tanszék
Edina Ildikó VAJKAI assistant lecturer, NUPS Faculty of Law Enforcement, Department of Immigration and Nationality
orcid.org/0000-0002-2900-6874, vajkai.edina@uni-nke.hu

³ Szuhai-Tálas (2017) 10.

időszakában – a bevándorlási és állampolgársági törvényeket több alkalommal is módosították. Az állampolgársági szabályok legutóbb a 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban lezajlott terrorcselekmények kapcsán kerültek reflektorfénybe. E tanulmány célja, hogy az elengedhetetlen történelmi vonatkozásokat segítségül hívva bemutassa a francia állampolgárság jelenlegi megszerzésének módozatait, és az állampolgárságról lemondás és attól történő megfosztás alkalmazásának⁴ lehetőségeit és aktuális kérdéseit.

Az állampolgársági jogviszony keletkezése és megszűnése

A francia állampolgárság megszerzésének eseteit és feltételeit a Polgári Törvénykönyv és számos egyéb törvény szabályozza. A 2006. július 24-én kelt Bevándorlási és Integrációs Törvény⁵ ugyan nem módosította a honosításért felelős miniszter hatásköreit, ugyanakkor szigorította az állampolgárság megszerzésének feltételeit – például ha valaki házasság révén kíván állampolgárságot szerezni, ez esetben legalább négy éve történő együttélést (házasságot) kell kötelezően igazolnia az addigi 3 év helyett. A 2011. június 16-i Bevándorlási, Integrációs és Állampolgársági Törvény⁶ további követelményeket támasztott a francia állampolgárság megszerzéséhez: előírta, hogy legyen szó akár honosítás, akár házasság révén megszerzendő állampolgárságról, a jelentkezőnek igazolnia kell, hogy megfelelő szintű (B1) francia nyelvismerettel rendelkezik, ezenfelül bizonyítania kell, hogy kellő mértékű történelmi, kulturális és társadalmi ismeretekkel rendelkezik, és tisztában van a Köztársaság alapvető elveivel és értékeivel.

A 2015. december 28-án⁷ és 2016. március 7-én⁸ kiadott törvényekkel a jogalkotó két újabb, az állampolgárság megszerzésének lehetséges módozatát hozta létre.

Az állampolgárság keletkezése

A francia állampolgárság keletkezése háromféleképpen történhet:

- automatikusan,
- nyilatkozattal vagy
- a miniszterelnök által kiadott rendelettel.
- *Automatikusan*, születésekor francia állampolgárságot kap a vérségi elv (*ius sanguinis*) alapján az a Franciaországban vagy külföldön született gyermek, akinek legalább egyik szülője francia állampolgár; a kettős *ius soli* (területi elv) alapján, aki Franciaországban született, és legalább egyik szülője szintén ott látta meg a napvilágot; valamint az a gyermek is, aki Franciaországban született hontalan szülők leszármazottjaként (ez utóbbi esetet hívjuk egyszerű *jus solinak*).

⁴ Hautzinger (2015) 210.

⁵ LOI n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l'immigration et à l'intégration.

⁶ LOI n° 2011-672 du 16 juin 2011 relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité.

⁷ LOI n° 2015-1776 du 28 décembre 2015 relative à l'adaptation de la société au vieillissement.

⁸ LOI n° 2016-274 du 7 mars 2016 relative au droit des étrangers en France.

A Polgári Törvénykönyv 21–7. cikke értelmében az a külföldi szülők gyermekeként Franciaországban született személy, aki 11 éves kora óta legalább öt éve él Franciaországban (az egyéb feltételek teljesülése esetén) szintén jogosulttá válik a francia állampolgárságra. A törvény lehetőséget biztosít arra is, hogy ezek a személyek 13 éves korukban, szülői beleegyezéssel kérvényezhessék a francia állampolgárság megállapítását.

Nyilatkozattétel útján állampolgárságot szerezhet az a Franciaország területén, külföldi szülők gyermekeként született személy, aki 13 és 16 éves kora között törvényes képviselője közbenjárásával benyújtja az erre irányuló kérelmét és bizonyítja, hogy 8 éves kora óta legalább öt éven keresztül folyamatosan Franciaország területén élt. A Polgári Törvénykönyv 21–11. cikke lehetőséget biztosít arra is, hogy a 16 évnél idősebb kiskorúak saját maguk által megtett nyilatkozattal és a megfelelő igazolások birtokában nyújtsák be a francia állampolgárság megszerzésére irányuló kérvényüket.

Ha valaki francia házastársa révén szeretne francia állampolgársághoz folyamodni, azt a házasságkötés után legkorábban négy évvel teheti meg, és ehhez is bizonyítania kell a megfelelő szintű francia nyelvtudást, a fennálló és stabil érzelmi és anyagi életközösséget.

A területileg illetékes prefektúrán, vagy francia konzulátuson beadott kérelemnek háromféle kimenetele lehet. Ha a benyújtott kérelem minden követelménynek megfelelően, az elfogadásra kerül, ha a nyelvi feltételek vagy az életközösség megléte nem tűnik bizonyítottnak, a kérelmet nem fogadják be, illetve harmadik eshetőségment határozatban kerül elutasításra abban az esetben, ha a kérelmező francia társadalomba történő integrációja nem valósult meg, vagy pedig olyan súlyú bűncselekményt követett el, ami méltatlanná teszi a francia állampolgárság birtoklására.

Kérelem útján továbbá állampolgárságot kaphat az a személy, aki elmúlt 65 éves, legalább 25 éve Franciaországban él, és egy francia állampolgár közvetlen leszármazottja. Az a külföldi személy, aki 6 éves kora előtt érkezett Franciaországba, az ottani iskolarendszerben nevelkedett, szocializálódott, ezáltal elsajátította a francia értékeket, és van már legalább egy állampolgárságot szerzett testvére, szintén folyamodhat állampolgárságért. Ez utóbbi két lehetőség a 2016. július 1-jén hatályba lépett törvény módosítás óta nyújt lehetőséget a francia állampolgárság megszerzésére.

Minden nagykorú, külföldi, érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkező személy honosítási kérelemmel fordulhat a területileg illetékes prefektúra felé, aki kedvező elbírálás esetén továbbítja a honosításért felelős miniszter részére, és ha minden feltételnek megfelel a jelentkező, *a miniszterelnök által kibocsátott rendelet útján* megkapja a francia állampolgárságot. A jelentkezőnek legalább öt éve kell folyamatosan és életvitelszerűen Franciaországban laknia családjával együtt, bizonyítania kell, hogy megfelelő életvitelt folytat (nem volt súlyosabb bűncselekmények miatt büntetve), megfelelő módon beilleszkedett a francia társadalomba, és elsajátította azokat a megfelelő társadalmi, történelmi, kulturális és nyelvi ismereteket, amelyek egy francia állampolgártól elvárhatóak. Értelemszerűen tisztában kell lennie, alkalmaznia és gyakorolnia kell

a Köztársaság által képviselt értékeket és elveket, amelyeket az úgynevezett „Állampolgársági Charta” tartalmaz, amit a jelentkező aláír az eskü letételét követően.

A francia állampolgárságba történő reintegráció azokat érintheti, akik korábban már rendelkeztek francia állampolgársággal, de valamilyen oknál fogva elvesztették azt. Lényegében a honosítás esetében támasztott feltételeknek kell megfelelniük, kivéve a Franciaország területén való tartózkodás időtartamát: a Polgári Törvénykönyv öt évről kettőre csökkenti a Franciaország területén megkívánt tartózkodás minimális időtartamát abban az esetben, ha az érintett személy sikeresen teljesített két tanévet valamelyik francia felsőoktatási intézményben.⁹

Megfigyelhető, hogy Franciaország egy többlépcsős folyamat során, és komoly feltételek teljesítése esetén ad állampolgárságot külföldi személyeknek. A francia nyelv, kultúra és történelem ismerete, a Köztársaság értékeinek és elveinek elsajátítása, tiszteletben tartása és a meghatározott, huzamosabb időn keresztül, életvitelszerűen az ország területén tartózkodás – a jogalkotó szándéka szerint – mind olyan feltételek és tényezők, amelyek nagyban hozzájárulhatnak a minél sikeresebb beilleszkedéshez.

Állampolgárság megszerzése menekültként

Franciaországban a benyújtott menedékjogi kérelmek száma az utóbbi években folyamatos emelkedést mutat, hiszen míg 2009-ben a kísérő nélküli kiskorúakat és a felülvizsgálati kérelmeket is magába foglalóan a francia menekültügyi hivatal 47 686 kérelmet vizsgált, addig ez a szám 2012-ben 61 468, 2014-ben 64 811, 2016-ban pedig már 85 244 volt. A pozitív elbírálást kapott kérelmek száma is emelkedés mutat: 2009-ben 10 401, 2012-ben 10 028, 2014-ben 14 589, 2016-ban pedig 26 351 esetben kapott a kérelmező menekült- vagy oltalmazotti státuszt. Joggal merül fel a kérdés, hogy a menekültstátusszal rendelkező személyek milyen esetekben szerezhetnek (ha szerezhetnek) francia állampolgárságot.¹⁰

Az 1951-es, menekültek jogállásáról szóló genfi egyezmény 34. cikke értelmében „A Szerződő Államok a lehető legnagyobb mértékben megkönnyítik a menekültek beilleszkedését és meghonosodását. Különösen mindent elkövetnek azért, hogy meggyorsítsák az állampolgárság megszerzéséhez szükséges eljárást és lehetőleg csökkentsék az ilyen eljárással járó díjakat és költségeket.”¹¹ Ezzel a rendelkezéssel van összhangban a francia állampolgársági jog, hiszen a hatályos szabályozás az elismert menekültekre nézve tartalmaz engedményeket. Eltekint a kérelem benyújtásához szükséges legalább ötéves, Franciaországban történő tartózkodástól, a szükséges anyakönyvi kivonatot értelemszerűen nem a származási ország adja ki – hiszen abban az esetben akár a menekültstátusz felülvizsgálatára is sor kerülhet a származási országgal való kapcsolatfelvétel miatt –, hanem az OFPRA (*Office Français de Protection des Réfugiés et des Apatrides* – Francia Menekült- és Hontalanügyi Hivatal) bocsátja ki a szükséges

⁹ Les conditions et modalités de l'acquisition de la nationalité française. immigration.interieur.gouv.fr

¹⁰ Les demandes d'asile. immigration.gouv.fr

¹¹ Convention relative au statut des réfugiés. ohchr.org

dokumentumot, és a származási ország által kiadott erkölcsi bizonyítványt sem kell mellékelni, szintén a fenti okok miatt. A Polgári Törvénykönyv értelmében a megfelelő nyelvismertre vonatkozó kritérium nem vonatkozik azokra a politikai menekültekre és hontalanokra, akik legalább 15 éve élnek Franciaországban és elmúltak 70 évesek.¹²

Az állampolgársági jogviszony megszűnése – lemondás

A francia állampolgárság megszűnésének két fő kategóriáját különböztetjük meg: történhet az egyén kérésére indult eljárásban, nyilatkozat által vagy pedig az állam kezdeményezésére, határozat útján (megfosztás). Mindkét esetben alapos vizsgálatot követően, és bizonyos meghatározott feltételek fennállása esetén hozza meg az eljáró hatóság a végső döntést, az 1954-es hontalanok jogállásáról szóló,¹³ és az 1961-es, hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló¹⁴ egyezmények szem előtt tartásával. A francia állampolgárságról történő lemondás, illetve elvesztés eseteit a francia Polgári Törvénykönyv szabályozza.

A születéssel szerzett állampolgárság esetében: abban az esetben, ha az egyik szülő francia állampolgár, de a gyermek nem Franciaországban született, vagy ha az egyik szülő Franciaországban született, és a gyermek ezáltal kapott francia állampolgárságot, a leszármazott 6 hónappal a nagykorúság elérése előtt, illetve az azt követő 12 hónap során lemondhat a francia állampolgárságról.¹⁵

- Szintén a fenti 6+12 hónapos időkorlát alkalmazható abban az esetben, ha a gyermek nem Franciaországban született és azáltal kapott francia állampolgárságot, hogy az egyik szülője megszerezte azt és ugyanazon a lakóhelyen/tartózkodási helyen élnek.¹⁶
- Ha a kérelmező külföldi állampolgárral köt házasságot, kizárólag abban az esetben mondhat le francia állampolgárságáról, ha már megszerezte házastársa állampolgárságát és külföldön létesítenek (tartósan) lakóhelyet. A törvény kivételt is említ: a Polgári Törvénykönyv ezen rendelkezése nem alkalmazható abban az esetben, ha a kérelmező 35 év alatti személy és katonai szolgálatra kötelezett.¹⁷
- Az a tartósan külföldön élő, nagykorú francia állampolgár, aki saját elhatározása alapján megszerzi egy másik ország állampolgárságát, nem veszti el automatikusan a francia állampolgárságát, csak akkor, ha ezt kifejezetten kéri és fennállnak a törvényben meghatározott egyéb feltételek. Ide értendő az is, hogy a fentebb említett 1954-es és 1961-es hontalansági egyezményekkel összhangban az állampolgárságról lemondás (megfosztás) csak abban az esetben lehetséges,

¹² De l'exil à la démarche de naturalisation. france-terre-asile.org

¹³ Convention relative au statut des apatrides. unhcr.org

¹⁴ Convention sur la réduction des cas des apatrides. unhcr.org

¹⁵ 18-1. – 19-4. Articles du Code Civil.

¹⁶ Code civil Section 2: Des effets de l'acquisition de la nationalité française (Articles 22 à 22-3).

¹⁷ Code civil: Section 1: De la perte de la nationalité française.

ha a kérelmező már megszerezte a másik állam állampolgárságát. Hiszen ha az eljáró hatóság igazolásként elfogadná az állampolgárság kérvényezését tanúsító dokumentumokat, a lemondásnak helyt adna, és közben valamilyen oknál fogva a másik, állampolgárság megszerzésére irányuló eljárás sikertelen lenne, a kérvényező hontalanná válna.¹⁸

A gyakorlatban az állampolgárságról lemondást tartós, végleges kivándorlás esetében engedélyezi a hatóság (néhány tíz ilyen eset fordul elő évente), amit határozat útján a *Journal Officielben* (a *Magyar Közlöny* francia megfelelője) hirdeti ki.

Az állampolgárságtól megfosztás

Mivel a lemondáshoz képest alapvetően más jogintézményt jelent a megfosztás, teljesen különböző feltételrendszerrel, lehetséges alanyokkal és eljárási jellemzőkkel rendelkezik.

Az állampolgárságtól megfosztás (*déchéance de la nationalité*) egy olyan szankció, amely azokra nem alkalmazható, akik születésüknél fogva franciák, hanem csak azokra, akik megszerezték az állampolgárságot, és az ő esetükben is csak akkor, ha a megfosztás következtében nem válik az érintett hontalanná, azaz egyidejűleg rendelkezik egy másik ország állampolgárságával is.

A hatályos törvényi szabályozás értelmében a francia hatóságok az alábbi esetekben kezdeményezhetik egy személy állampolgárságtól való megfosztását:

- Ha olyan bűncselekmény miatt ítélték el, ami a francia nemzet értékeivel és alapelveivel szembeni cselekményként értékelhető, ide értve különösképpen a terrorcselekmény elkövetését, arra történő felbujtást, terrorcselekmény előkészítésében való részvételt vagy akár azok finanszírozását is.
- Ha a francia Büntető Törvénykönyv IV. könyvének II. és III. fejezetei által büntetni rendelt cselekményt követett el, nevezetesen: árulás, kémkedés, szabotázs, az intézményrendszer vagy az ország területi integritása elleni merénylet, összeesküvés, felkelés, az ország védelmét ellátó rendszer elleni támadás, államtitok megsértése, terrorizmus, béke elleni és háborús bűncselekmények.
- Ha a katonai szolgálatból fakadó kötelezettségeinek nem tett eleget, megtagadta azokat és emiatt jogerősen elítélték.
- Ha Franciaország érdekeit sértő, és a francia állampolgársággal össze nem egyeztethető módon egy másik állam számára adatokat (titkokat) szolgáltatott.¹⁹
- 1998. szeptember 1-je előtt egy legalább 5 évnyi büntetéssel sújtható bűncselekmény elkövetése maga után vonhatta az állampolgárságtól megfosztás kezdeményezését. Napjainkra ez a feltétel átalakult és az állampolgárságtól megfosztás sokkal ritkább szankcióvá vált. Csak akkor szabható ki büntetésként, ha az alap-

¹⁸ Uo.

¹⁹ Code pénal, Version consolidée au 25 février 2017.

jául szolgáló bűncselekmény(eket) az állampolgárság megszerzése előtt követte el az érintett személy, az illető kettős állampolgár és kevesebb, mint 10 éve szerzett állampolgárságot.²⁰

A fentiekből látható, hogy a francia jogrendszer mind az önkéntes lemondás, mind a megfosztás eseteiben komoly feltételeket szab. A hontalan státuszba kerülést megelőzendő, kizárólag egy bizonyítottan megszerzett állampolgárság (és a törvényben foglalt egyéb feltételek teljesülése) esetén lehet megfosztani valakit francia állampolgárságától – vagy helyt adni a lemondó nyilatkozatnak. A megfosztási eljárást kizárólag szerzett állampolgárság (honosítás) esetén lehet megindítani – ha mellette az eljárás alanya rendelkezik egy másik ország állampolgárságával, azaz kettős állampolgár.

Az állampolgárságtól megfosztás történelmi vonatkozásai

Az állampolgárságtól megfosztás szankcióként való alkalmazása először a Második Köztársaság idején, 1848. április 27-én, az Ideiglenes Kormány által kiadott, a rabszolgatartást megtiltó rendeletben merült fel. A dokumentum megfogalmazása szerint a rabszolgatartás az emberiséget súlyosan sértő bűncselekmény, és a francia állampolgárság elvesztésének terhe mellett megtiltotta az összes francia állampolgárnak, hogy „rabszolgákat birtokoljon, megszerezzen vagy eladjon, vagy ilyen irányú tevékenységben közreműködjön”.²¹ Patrick Weil francia migrációtörténész szerint azonban ilyen szankciót a lehetősége fennállása ellenére soha nem alkalmaztak.²²

Az első világháború alatt az 1915-ös és 1917-es törvények rendelkeztek az állampolgárságtól megfosztás lehetőségéről: ezt 549 esetben alkalmazták főleg a korábbi német, osztrák–magyar légiósok vagy az Ottomán Birodalom azon állampolgárai ellen, akik részt vettek a francia csapatok elleni harcokban.²³ Az 1927-es állampolgárságról szóló törvény értelmében 1928 és 1929 között a francia Államtanács sorozatosan visszautasította azokat a kérelmeket, amelyek az állampolgárság visszaszerzésére irányultak azokban az esetekben, amikor nők külföldi személlyel történt házasságkötésük miatt veszítették el azt. Az Államtanács az esetek többségében az érintettek „laza erkölcsét” hozta fel indokként, noha az érintettek nagy részét piti bűncselekmények miatt ítélték el, és sok esetben felfüggesztett büntetést kaptak.²⁴

A második világháború alatt, 1939. szeptember 9-én adták ki azt a törvényerejű rendeletet, amely előírta azon személyek francia állampolgárságtól való megfosztását, akiknél fennállt a gyanú, hogy „idegen hatalom szolgálatában álltak”, még akkor is, ha olyan franciákról volt szó, akik nem rendelkeztek más ország állampolgárságával. Ez a passzus két francia politikust érintett, akiket a Szovjetunióval együttműködéssel

²⁰ Lórinz (2012) 327.

²¹ Décret du 27 avril 1848. République Française. Liberté, égalité, fraternité. legifrance.gouv.fr

²² Weil–Tuong (2015) 175.

²³ Historique de la législation sur la déchéance de la nationalité 1848–1938. ipolitique.fr

²⁴ Comment devenir français? Loi du 10 août, 1927 sur la nationalité.

gyanúsítottak: André Marty és Maurice Thorez kommunista képviselők néhány éven keresztül hontalanok voltak.²⁵

A Vichy-kormány ideje alatt az állampolgárság visszavonása mintegy 15 154 személyt, köztük hozzávetőlegesen 7000 zsidót érintett. Az 1940. július 22-én kelt törvény elrendelte az összes, 1927-es törvény óta lezajlott honosítás felülvizsgálatát, és lehetővé tette az állampolgárságtól való megfosztást azokban az esetekben, ha egy franciát „illegális külföldi tartózkodáson” kaptak – ez az intézkedés pedig gyaníthatóan a gaullista disszidensek ellen irányult: 446 főt fosztottak meg ilyen indok alapján francia állampolgárságától. Talán kevésbé ismert tény, hogy de Gaulle tábornokot is a fenti ok alapján megfosztották állampolgárságától, és néhány évig ő is hontalan státuszban volt.²⁶ Rajtuk kívül mindenképpen meg kell említenünk azt a 110 000 algériai zsidót, akiket kollektíven, 1940-ben fosztottak meg állampolgárságuktól. A Vichy-kormány bukását követően az átmeneti kormány 1944. május 24-én hatályon kívül helyezte az 1940-es törvény rendelkezéseit, ezáltal a háború alatt állampolgárságukat veszített személyek újra franciák lehettek.²⁷

Az állampolgárságtól megfosztás napjainkban

Az állampolgárságtól megfosztás 1989 és 1998 között 14, 1998 és 2007 között 7 személyt érintett, 1973 óta pedig 26 személyt fosztottak meg francia állampolgárságától. Közülük 13 személy esetében az 1996-ban életbe lépett Polgári Törvénykönyv azon módosítása tette lehetővé ezt a lépést, amely kiterjesztette a jogintézmény alkalmazását a terrorista cselekményt elkövetőkre, vagy azok előkészítésében részt vevőkre is.²⁸ 1998-ban lépett életbe az Élisabeth Guigou belügyminiszter nevével fémjelzett törvény, amely – más, bevándorlási politikát érintő rendelkezések mellett megtiltotta, hogy jogi eszközökkel az állam bárkit is hontalanná tegyen, és megszüntette annak a lehetőségét is, hogy a francia törvények szerint legalább ötévnyi börtönbüntetéssel sújtható bűncselekmények elkövetőitől az állam kezdeményezze az állampolgárság megvonását.²⁹

Az 1998-as futball-világbajnokságot megelőzően a francia hatóságok egy 24 tagból álló iszlamista hálózatot számoltak fel, a tagokat pedig letartóztatták, mert azzal gyanúsították őket, hogy a VB ideje alatt egy nagy támadást szándékoztak végrehajtani. A csoport két fő mozgatórugója, Omar Saiki és Karim Bourti a GSPC szalafista szervezet (*Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat* – Prédikáció és Harc Szalafista Csoport) francia ágával álltak szoros kapcsolatban. Miután négy és három év börtönbüntetésre ítélték őket és megfosztották állampolgárságuktól, mindketten elköltöztek Franciaországból. A Massoud parancsnokot 2001. szeptember 9-én meggyilkoló me-

²⁵ Au PS, allons ensemble vers l'apatride. liberation.fr

²⁶ Quand De Gaulle était déchu de sa nationalité par Pétain. ledauphine.com

²⁷ Une mesure opposée aux principes républicains. lemonde.fr

²⁸ Qui sont les derniers déchus de la nationalité française? leparisien.fr

²⁹ LOI n° 98-170 du 16 mars 1998 relative à la nationalité.

rénylő jobb kezeként tartották számon Adel Tebourskit, akit 2005-ben 6 év börtönbüntetésre ítélték, 2006. július 19-én fosztották meg állampolgárságától, és ugyanazon év augusztus 7-én toloncolták ki Tunéziába. Ezalatt Tebourski menedékkérelmet nyújtott be Franciaországban arra való hivatkozással, hogy Tunéziába történő visszatérése esetén üldöztetésnek lenne kitéve. Ügyét többek között a Cimade (külföldiek jogait védő szervezet) és az Amnesty International is felkarolta.³⁰ 2007. május 1-jén az ENSZ kínzás elleni bizottsága megállapította, hogy Franciaország nem tett eleget a nemzetközi jog és a kínzás elleni egyezményben foglalt alapelveknek, és megsértette az egyezmény 3. cikkében³¹ foglaltakat, azaz annak ellenére toloncolta vissza Tunéziába az érintettet, hogy hazatérése esetén fennállt a kínzás és embertelen bánásmód veszélye.³²

Egy héttel a 2001. szeptember 11-i, New York-i terrortámadást követően a francia rendőrség a Párizs környéki régióban egy rajtaütés során 7 személyt, közülük számos kettős állampolgárt tartóztatott le. A Dubaiban korábban letartóztatott, al-Káida közeli Djamel Beghal francia–algériai kettős állampolgár kihallgatása során elmondta, hogy társaival – közöttük az említett rajtaütés során letartóztatott Rachid Benmes-sahellel és Abdelkrim Lefkirrel merényletre készültek a párizsi amerikai nagykövetség ellen. 2001. szeptember végén egy másik bűntársukat, Kamel Daoudit, aki alig pár hónappal korábban kapta meg a honosításáról szóló hivatalos okiratot, az Egyesült Királyságban tartóztatva le a rendőrség, és 2002. május 27-én megfosztották állampolgárságától.³³ 2005-ben a bíróság 9 év börtönbüntetésre ítélte és megtiltotta, hogy a későbbiekben bármikor Franciaország területére lépjen. Azonban az Európai Emberi Jogi Bíróság 2009-es határozata értelmében³⁴ Tunéziába történő visszaküldése esetén joggal feltételezhető, hogy az érintett embertelen és megalázó bánásmódnak lenne kitéve. A már csak algériai állampolgársággal rendelkező személy 2016 novemberéig egy Toulouse-hoz és Montauban-hoz közeli kisvárosban, Carmaux-ban volt házi őrizetben, jelenleg pedig a La Rochelle-hez közeli Saint-Jean-d'Angely-ben tölti házi őrizetét, és meghatározott időközönként bizonyítania kell, hogy aktívan keres egy őt befogadni hajlandó országot.³⁵

A szintén a párizsi amerikai nagykövetség ellen tervezett merénylet miatt 2005-ben 10 évre elítélt, eredetileg algériai származású Djamel Beghalt 2006-ban fosztották meg francia állampolgárságától, azonban a francia menekültügyi hivatal az ő esetében sem találta megalapozottnak a menedékjog iránti kérelmét, és a már említett korábbi esettel ellentétben az Európai Emberi Jogi Bíróságra benyújtott panaszja sem állta meg a helyét.³⁶ Megjegyzendő, hogy Beghal fellebbezett a megfosztásról szóló döntés ellen, azzal érvelve, hogy már korábban elvesztette algériai állampolgárságát, és ez a döntés a családja szempontjából sem kedvező, de az eljáró bíróság kimondta, hogy

³⁰ Qui sont les derniers déchus de la nationalité française? leparisien.fr

³¹ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. ohchr.org

³² Adel Tebourski v. France. UN Committee against Torture. CAT/C/38/D/300/2006. refworld.org

³³ Qui sont les derniers déchus de la nationalité française? leparisien.fr

³⁴ Affaire Daoudi c. France (Requête no 19576/08), hudoc.echr.coe.int

³⁵ Assigné à résidence depuis 2011, Kamel Daoudi a quitté Carmaux. ladepeche.fr

³⁶ Cometti, 20minutes.fr

soha nem fosztották meg algériai állampolgárságától, és az Algériában történt születés és anyakönyvezés elég az állampolgárság megőrzéséhez. A számára Murat városában házi őrizetének kijelölt hotelben több alkalommal találkozott azzal a Chérif Kouachival és Amédy Coulibalyval, akik a 2015. januári párizsi merényletek elkövetői voltak. Később, az 1995-ös Quai d'Orsay RER állomás elleni támadás miatt elítélt Smain Ait Ali Belkacem szökésének előkészületeiben is részt vett, jelenleg börtönbüntetését tölti.³⁷

A következő, megfosztásról szóló döntés már François Hollande elnöksége alatt született. Ahmed Sahnouni el-Yaacoubi francia–marokkói állampolgárt 2010. április 30-án tartóztatták le, mivel 2007 és 2010 között több merényletet tervezett Párizsban, Marokkóban, Iránban és Afganisztánban. 2013 márciusában ítélték el, és 2014. május 28-án fosztották meg francia állampolgárságától. Az erről szóló döntés ellen fellebbezést nyújtott be arra való hivatkozással, hogy az eljáró és döntést hozó hatóság ezzel hátrányosan különböztette meg a honosított francia állampolgárokat a születésüktől fogva franciákkal szemben. A megfosztásról szóló döntést előbb az Alkotmányos Tanács (*Conseil Constitutionnel*), majd az Államtanács (*Conseil d'État*) is helyben hagyta, és az érintettet a francia hatóságok 2015. szeptember 22-én az Európai Emberi Jogi Bíróság véleménye ellenére kitoloncolták.³⁸

2015 októberében Bernard Cazeneuve francia belügyminiszter 5 személy esetében tett francia állampolgárságuktól való megfosztásra irányuló javaslatot. A 2003-as casablancai merényletek kitervelésében és finanszírozásában való részvételük miatt 6 és 8 év közötti időtartamra elítélt, és a büntetésük alatt, a dzsiháddal kapcsolatban mutatott aktivitásuk miatt 4 francia–marokkói és egy francia–török kettős állampolgárt 2015. október 7-én fosztottak meg az állampolgárságuktól. Az érintettek – Rachid Ait El Haj, Bachir Ghommid, Attila Turk, Fouad Charouali és Redouane Aberbi) fellebbeztek a döntés ellen, amit az illetékes francia szervek (a 2015. november 13-i merényletsorozatot követően alig egy héttel) elutasítottak arra való hivatkozással, hogy az általuk elkövetett cselekmények természete és súlyossága kellő jogalapot ad a döntésre.³⁹ „Ezzel a döntéssel az Államtanács megnyitotta annak a lehetőségét, hogy a terrorista cselekmények miatt kiszabott állampolgárságtól megfosztás büntetesként való alkalmazása automatikussá váljon, nélkülözve mindenféle egyéni mérlegelést...” – nyilatkozták az érintettek ügyvédei.⁴⁰

A fentiekből jól látható, hogy napjainkban az állampolgárságtól való megfosztásról szóló döntésekkel kapcsolatban rendszeresen felmerül az országból történő eltávolítás kérdése is. Ezen esetekben azonban a francia hatóságoknak rendkívül nagy körültekintéssel kell eljárniuk, hiszen előfordulhat, hogy egy másik szervezet megállapítása szerint az érintett nem küldhető vissza származási országába, mert ott megalázó és embertelen bánásmódnak, kínzásnak lenne kitéve (ezt jól illusztrálja a fent említett Daoudi eset is).

³⁷ Venaille, tempsreel.nouvelobs.com

³⁸ Vincent, lemonde.fr

³⁹ „CONDAMNÉS” POUR LA DEUXIÈME FOIS, Cinq Français déchus de leur nationalité se défendent. parismatch.com

⁴⁰ Qui sont les derniers binationaux déchus de leur nationalité française? francetvinfo.fr

Többnyire, de nem csak terrorista cselekmények miatt került sor állampolgárságtól megfosztásra Franciaországban. Az algériai származású Ilyes Hacene-t egy hírszerzési jelentésre alapozva, nemzetbiztonságra való veszélyessége miatt fosztották meg francia állampolgárságától 2006-ban, ugyanakkor az akkori belügyminiszter kezdeményezésére elkerülte az Algériába történő visszatoloncolást.

2002-ben Rodica Négroiu román származású állampolgárt házasság révén szerzett állampolgárságától fosztottak meg. A nővérként dolgozó nőt 1999-ben 20 évnyi szabadságvesztésre ítélték, mert házasságuk kezdetétől fogva folyamatosan mérgezte a férjét.

Frédéric Minvielle-t 2007-ben fosztották meg francia állampolgárságától, mert a Hollandiában, azonos nemű partnerével kötött házasságot abban az időben Franciaországban nem engedélyezték. A francia állam úgy vélekedett, hogy az 1963-as, házasság révén megszerezhető kettős állampolgárságot szabályozó strasbourg-i konvenciót ebben az esetben nem lehet alkalmazni, ráadásul az érintett idő közben megszerezte a holland állampolgárságot, így kettős állampolgárrá vált. Hosszas és élénk vitát követően Minvielle 2008-ban visszakapta francia állampolgárságát.⁴¹

Az állampolgárságtól megfosztás mint alkotmányos vita

A 2015. januári és novemberi párizsi terrortámadásokat követően újra a francia politikai élet középpontjába került az állampolgárságtól megfosztás kiterjesztésének lehetősége. François Hollande köztársasági elnök 2015. november 16-án a Parlamentben bejelentette, hogy egyrészt meg kell tiltani (vagy csak maximálisan szigorított feltételek és ellenőrzés mellett engedni) azoknak a kettős állampolgároknak a francia területre történő újbóli belépését, akikkel kapcsolatban felmerül, hogy fokozott biztonsági kockázatot jelentő országban jártak, és potenciális terrorista veszélyt jelentenek az országra nézve.

Ezenfelül elmondta azt is, hogy egy alkotmánymódosító javaslaton keresztül ki kell terjeszteni az állampolgárságtól történő megfosztás lehetőségét: „Az állampolgárságtól megfosztásnak nem lehet következménye az, hogy az érintett személy hontalanná válik, de meg kell teremteni a törvényi feltételeit annak, hogy a Nemzet alapvető érdekei ellen elkövetett bűntettek és terrorcselekmények elkövetőit akkor is megfoszthassuk francia állampolgárságuktól, ha franciaként születtek – csak abban az esetben, ha az illető más ország állampolgárságával is rendelkeznek.”⁴²

A kevesebb mint 15 éve honosított, a francia mellett más ország állampolgárságával rendelkező személyeken kívül a tervezett reform értelmében megfoszthatóak lennének francia állampolgárságuktól azok a több mint 15 éve honosított személyek, akik rendelkeznek egy másik ország állampolgárságával, vagy pedig azok is, akik ugyan

⁴¹ L'homme déchu de sa nationalité après avoir épousé un Néerlandais pourrait redevenir Français en 2009. lemonde.fr

⁴² Discours du président de la République devant le Parlement réuni en Congrès, 16 Novembre 2015. diplomatie.gouv.fr

francia állampolgárként születtek, de időközben megszerezték egy másik ország állampolgárságát.

Az elképzelés tehát szem előtt tartotta a Franciaország által, a hontalanság csökkentésével kapcsolatban vállalt kötelezettségeket (az 1954-es és 1961-es hontalansági egyezményekkel összhangban), hiszen már Hollande is kijelentette beszédében, hogy csak abban az esetben van helye az állampolgárságtól megfosztásnak, ha annak következtében az érintett nem válik hontalanná. Ugyanakkor a lehetséges érintettek körének kiterjesztése miatt a javaslat több ponton is ellenállásba és tiltakozásba ütközött.

Dany Cohen, az Universié Sciences Po egyetemi tanára szerint a tervezett intézkedés teljesen ellentmond a köztársasági értékeknek, „csak a diktatúrák használják a megfosztást fegyverként. Az elmúlt században Franciaországban csak a Vichy-rezsim használta szinte tömeges jelleggel ezt az eszközt és fosztotta meg a zsidókat (és de Gaulle tábornokot is) francia állampolgárságuktól”.⁴³

Ugyanakkor elméletileg jelenleg is van lehetőség arra, hogy egy franciának született kettős állampolgárt megfoszsanak állampolgárságától: a Polgári Törvénykönyv 23–7. cikkének megfogalmazásában „az, aki egy idegen ország polgáraként viselkedik, ha rendelkezik annak állampolgárságával is, megfosztható francia állampolgárságától”.⁴⁴ A megfogalmazás kissé homályos mivolta miatt 1970 óta nem alkalmazták ezt a cikkelyt.⁴⁵

A javaslat a fenti lehetőséget pontosította volna, azaz: „terrorista, vagy súlyosan nemzetellenes cselekmények miatt jogerősen elítélt, a francián kívül egy más állam állampolgárságával is rendelkező személy a törvényben foglalt feltételek esetén megfosztható francia állampolgárságától”.⁴⁶ Azaz, a javaslat (kettős állampolgárok esetében) nem tett volna megkülönböztetést az alapján, hogy honosítással lett valaki kettős állampolgár, vagy franciaként szerezte meg később egy másik ország állampolgárságát. Ennek értelmében egy franciaként született, idő közben például török vagy brit állampolgárságot szerzett személy ugyanúgy megfosztható lenne francia állampolgárságától, mint egy eredetileg algériai, franciaként honosított kettős állampolgár (a fenti feltételek teljesülése esetén).⁴⁷

Azt csak megbecsülni lehet, hogy a kettős (többes) állampolgárok mekkora arányt jelentenek a francia társadalomban, mivel semmi nem kötelezi őket arra, hogy ezt jelezzék, hivatalos statisztika nem létezik erre vonatkozóan. Az INED (francia demográfiai intézet) 2008-as átfogó felmérése szerint a 18–50 év közötti korosztály 5 százalékát teszik ki a kettős állampolgárok.⁴⁸

Felmerülhet a kérdés, hogy miért Alkotmányt és miért nem egyszerűen csak törvényt akartak módosítani a francia politikusok? A francia Államtanács véleménye sze-

⁴³ Une mesure opposée aux principes républicains. lemonde.fr

⁴⁴ La perte ou la déchéance de la nationalité française. immigration.interieur.gouv.fr

⁴⁵ Déchéance de nationalité: ce qui pourrait changer. europe1.fr

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Des attentats de novembre au renoncement: comment le débat sur la déchéance de nationalité s'est enlisé. lemonde.fr

⁴⁸ Double nationalité et identité nationale. ined.fr

rint a törvénymódosítás egyes pontokon alkotmányellenesnek minősülhetett volna, éppen ezért volt szükség (lett volna szükség) az Alkotmány módosítására.⁴⁹

Érdeemes megnézni azt is, hogy a 2015-ös és 2016-os franciaországi merényletek elkövetői közül kiket érintett, érinthetett volna a tervezett módosítás. A 2015-ös merényletek elkövetői között 12 francia, 1–1 marokkói és algériai, 1 belga–marokkói kettős állampolgárt találhatunk. A 2016. július 14-én öngyilkos merénylet elkövetője tunéziai állampolgár volt, míg Mohamed Merah, a montauban-i és toulouse-i támadások elkövetője (2012) francia–algériai volt.⁵⁰ A két kettős állampolgár közül egyedül Merah rendelkezett francia állampolgársággal is, így őt érinthette volna a módosítás, azonban ő is életét vesztette. A tervezet esetében nem érte volna el célját,⁵¹ hiszen kizárólag abban az esetben alkalmazható a kettős állampolgárra, ha élve fogják el és ítélik el. Mint ahogy azt Francois Hollande is kijelentette, a tervezett módosítás hatékonysága nem volt elsődleges szempont, hanem erősen szimbolikus jelentőséggel bírt volna, hiszen ez egy olyan szankció, amivel az állam törvényesen sújthatja azokat, akik ilyen mértékben elárulták.⁵² A módosításra irányuló javaslatot a végső vita előtt a francia köztársasági elnök visszavonta.

Összegzés

Franciaországban az állampolgárságtól megfosztás intézménye 1848-ban jelent meg a francia jogrendben, mint lehetséges kiszabható büntetés. Ekkor a törvény még csak a rabszolgát tartók esetében tette lehetővé ezt az intézkedést, később ez a feltételrendszer változott, és jelentősen átalakult. Az 1900-as évek elején még főként a légiósokat sújtották ezzel a szankcióval, illetve gyakori hivatkozási alap volt, hogy az érintett „laza erkölcsökkel” rendelkezett (noha az esetek többségében csak piti bűncselekményeket követtek el). A Vichy-kormány idején, mintegy politikai bosszú jelleggel tömegesen fosztottak meg állampolgárságuktól franciákat annak ellenére, hogy többük nem rendelkezett más ország állampolgárságával, és így hontalanok lettek (köztük de Gaulle tábornok is). Ezenfelül a rezsim elrendelte az 1927 óta befejezett, és pozitív kimenetelű honosítási eljárások felülvizsgálatát. Az állampolgárságok ilyen téren történő visszavonása és az egyidejű hontalanná tétel szembemegy a mai kor törekvéseivel, nevezetesen a hontalanság megszüntetésére irányuló kezdeményezésekkel. A rendszer bukása után 1944-ben az új kormányzat hatályon kívül helyezte ezeket az intézkedéseket, így az érintettek visszakaphatták francia állampolgárságukat.

1973 óta 26 esetben élt a francia állam azzal, hogy valakitől megvonja az állampolgárságot. Az esetek több mint felében terrorista cselekmények elkövetői, kitervelői vagy az előkészületekben részt vevők esetében alkalmazták ezt a szankciót, bizonyos esetekben az ország területének elhagyására való kötelezés mellett. Fontos megjegyezni,

⁴⁹ Loi constitutionnelle de protection de la Nation. www.conseil-etat.fr

⁵⁰ Y a-t-il un « profil type » des djihadistes français? lemonde.fr

⁵¹ Déchéance de nationalité: 7 questions pour (enfin!) comprendre tempsreel.nouvelobs.com

⁵² Discours du Premier ministre – „Menaces terroristes: protéger les Français dans la durée” gouvernement.fr

hogya a születésétől fogva francia személy nem fosztható meg állampolgárságától, akkor sem, ha idő közben kettős állampolgár lett, illetve szintén kívül esnek a szankció hatályán azok, akik ugyan honosított kettős állampolgárok, de már több mint 10 éve (különösen indokolt esetben 15) váltak francia állampolgárrá. A 2015-ös franciaországi terrorcselekmények kapcsán szinte rögtön felmerült az állampolgárságtól megfosztás lehetőségének kiterjesztése, ami élénk vitát váltott ki politikai és társadalmi körökben egyaránt. Ez azonban Hollande saját bevallása szerint is „csupán” egy szimbolikus lépés lett volna, egy elsődleges reakció a Franciaországot ért támadásokra, hiszen a 2015-ös cselekményeket elkövető terroristák egyikére sem illettek volna a szigorító intézkedések.

IRODALOMJEGYZÉK

- Hautzinger Zoltán (2015): A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei. *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI.* Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 203–212.
- Lőrincz Aranka (2012): Az állampolgárságtól való megfosztás mint biztonsági eszköz. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII.* Pécs.
- Szuhai Ilona – Tálás Péter (2017): A 2015-ös európai migrációs és menekültválság okairól és hátteréről. In Tálás Péter szerk.: *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- Weil, Patrick – Truong, Nicolas (2015): *Le sens de la République.* Paris, Grasset.

Jogforrások

- 18-1. – 19-4. Articles du Code Civil
Code civil Section 2: Des effets de l’acquisition de la nationalité française (Articles 22 à 22-3)
Code civil: Section 1: De la perte de la nationalité française
Code pénal, Version consolidée au 25 février 2017.
LOI n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l’immigration et à l’intégration
LOI n° 2011-672 du 16 juin 2011 relative à l’immigration, à l’intégration et à la nationalité
LOI n° 2015-1776 du 28 décembre 2015 relative à l’adaptation de la société au vieillissement
LOI n° 2016-274 du 7 mars 2016 relative au droit des étrangers en France
LOI n° 98-170 du 16 mars 1998 relative à la nationalité. JORF n°0064 du 17 mars 1998.

Internetes források

- „CONDAMNÉS” POUR LA DEUXIÈME FOIS: *Cinq Français déchus de leur nationalité se défendent.* www.parismatch.com/Actu/Societe/Cinq-Francais-dechus-de-leur-nationalite-se-defendent-848413 (2017. 03. 23.)
- Adel Tebourski v. France. UN Committe against Torture. CAT/C/38/D/300/2006. www.refworld.org/cases,CAT,47975b0421.html (2017. 03. 20.)

- Affaire Daoudi c. France (Requête no 19576/08), Arrêt, Strasbourg, 3 décembre 2009. hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-96005&filename=001-96005.pdf&TID=thkbh-nilzk (2017. 03. 20.)
- Assigné à résidence depuis 2011, Kamel Daoudi a quitté Carmaux. www.ladepeche.fr/article/2016/11/29/2468240-assigne-a-residence-depuis-2011-kamel-daoudi-a-quitte-carmaux.html (2017. 03. 20.)
- Au PS, allons ensemble vers l'apatride. www.liberation.fr/france/2016/01/04/au-ps-allons-ensemble-vers-l-apatride_1424318 (2017. 02. 03.)
- Cometti, Laura: *Que sont devenus les déçus de la nationalité française?* www.20minutes.fr/societe/1780019-20160205-devenus-dechus-nationalite-francaise (2017. 03. 21.)
- Comment devenir français? Loi du 10 août, 1927 sur la nationalité. Paris, Société Générale de l'Immigration. gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6155960r/f1.image (2017. 02. 26.)
- Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx (2017. 03. 20.)
- Convention relative au statut des apatrides. www.unhcr.org/fr/protection/statelessness/53be5b209/convention-relative-statut-apatrides.html (2017. 02. 13.)
- Convention relative au statut des réfugiés. www.ohchr.org/FR/ProfessionalInterest/Pages/StatusOf-Refugees.aspx (2017. 05. 20.)
- Convention sur la réduction des cas des d'apatrides. www.unhcr.org/fr/protection/statelessness/53be5ad09/convention-reduction-cas-dapatridie.html (2017. 02. 13.)
- Déchéance de nationalité: 7 questions pour (enfin!) comprendre* tempsreel.nouvelobs.com/politique/20160204.OBS4049/decheance-de-nationalite-7-questions-pour-enfin-comprendre.html (2017. 03. 30.)
- Déchéance de nationalité: ce qui pourrait changer.* www.europe1.fr/societe/decheance-de-nationalite-ce-qui-pourrait-changer-2630299 (2017. 03. 30.)
- Décret du 27 avril 1848. République Française. Liberté, égalité, fraternité.* www.culture.gouv.fr/culture/actual/abolition/decret.htm (2017. 02. 19.)
- De l'exil à la démarche de naturalisation.* www.france-terre-asile.org/images/stories/publications/pdf/CduS_09-vweb-finale.pdf (2017. 05. 20.)
- Des attentats de novembre au renoncement: comment le débat sur la déchéance de nationalité s'est enlisé.* www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2016/01/06/le-debat-sur-la-decheance-de-nationalite-explique-en-textos_4842673_4355770.html (2017. 03. 30.)
- Discours du Premier ministre – "Menaces terroristes: protéger les Français dans la durée"* www.gouvernement.fr/partage/6127-menaces-terroristes-protoger-les-francais-dans-la-duree (2017. 03. 30.)
- Discours du président de la République devant le Parlement réuni en Congrès, 16 Novembre 2015.* www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/attentatsparis-serie-d-attaques-terroristes-a-paris-novembre-2015/article/discours-du-president-de-la-republique-devant-le-parlement-reuni-en-congres-16 (2017. 03. 23.)
- Double nationalité et identité nationale.* www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/memos-demo/focus/double-nationalite-identite-nationale/ (2017. 03. 30.)
- Historique de la législation sur la déchéance de la nationalité 1848–1938.* www.ipolitique.fr/archive/2015/12/28/historique-decheance-de-nationalite.html (2017. 02. 21.)
- Les demandes d'asile (statistiques). www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Donnees-statistiques/Donnees-de-l-immigration-de-l-asile-et-de-l-acces-a-la-nationalite-francaise/Archives/Statistiques-publiees-en-juillet-2016/Les-demandes-d-asile-statistiques (2017. 05. 20.)
- La perte ou la déchéance de la nationalité française.* www.immigration.interieur.gouv.fr/Accueil-et-accompagnement/La-nationalite-francaise/La-perte-ou-la-decheance-de-la-nationalite-francaise (2017. 03. 24.)
- Lassana Bathily, «héros» du supermarché casher, naturalisé français.* www.lemonde.fr/societe/article/2015/01/20/lassana-bathily-heros-du-supermarche-casher-naturalise-francais_4560032_3224.html (2017. 03. 10.)

- Les conditions et modalités de l'acquisition de la nationalité française.* www.immigration.interieur.gouv.fr/Accueil-et-accompagnement/La-nationalite-francaise/Les-conditions-et-modalites-de-l-acquisition-de-la-nationalite-francaise (2017. 02. 03)
- L'homme déchu de sa nationalité après avoir épousé un Néerlandais pourrait redevenir Français en 2009.* www.lemonde.fr/societe/article/2008/05/02/un-francais-dechu-de-sa-nationalite-francaise-apres-son-mariage-avec-un-neerlandais_1040427_3224.html (2017. 03. 23.)
- Loi constitutionnelle de protection de la Nation.* www.conseil-etat.fr/Decisions-Avis-Publications/Avis/Selection-des-avis-faisant-l-objet-d-une-communication-particuliere/Loi-constitutionnelle-de-protection-de-la-Nation (2017. 03. 30)
- Quand De Gaulle était déchu de sa nationalité par Pétain.* www.ledauphine.com/france-monde/2015/12/25/quand-de-gaulle-etait-dechu-de-sa-nationalite-par-petaain (2017. 02. 26.)
- Qui sont les derniers binationaux déchus de leur nationalité française?* www.francetvinfo.fr/politique/debat-sur-la-decheance-de-nationalite/qui-sont-les-derniers-binationaux-dechus-de-leur-nationalite-francaise_1257765.html (2017. 03. 23.)
- Qui sont les derniers déchus de la nationalité française?* www.leparisien.fr/espace-premium/actu/qui-sont-les-derniers-dechus-de-la-nationalite-francaise-06-01-2016-5426243.php#xtor=AD-1481423553 (2017. 03. 20.)
- Un imam signalé par les RG, cinq membres présumés d'Al Qaeda... Retour sur les derniers cas de déchéance de nationalité.* tempsreel.nouvelobs.com/rue89/rue89-politique/20100803.RUE7827/qui-sont-les-derniers-dechus-de-la-nationalite-francaise.html (2017. 03. 22.)
- Une mesure opposée aux principes républicains.* www.lemonde.fr/idees/article/2016/01/07/une-mesure-opposee-aux-principes-republicains_4843407_3232.html (2017. 02. 28.)
- Venaille, Caroline: *Qui sont les derniers déchus de la nationalité française?* tempsreel.nouvelobs.com/rue89/rue89-politique/20100803.RUE7827/qui-sont-les-derniers-dechus-de-la-nationalite-francaise.html (2017. 03. 20.)
- Vincent, Elise: *Un Marocain condamné pour terrorisme expulsé contre l'avis de la CEDH.* www.lemonde.fr/police-justice/article/2015/09/24/un-marocain-dechu-de-sa-nationalite-francaise-expulsee-contre-l-avis-de-la-cedh_4769487_1653578.html (2017. 03. 22.)
- Y a-t-il un «profil type» des djihadistes français?* www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/11/27/y-a-t-il-un-profil-type-des-terroristes-francais_4819444_4355770.html (2017. 03. 30.)

ABSTRACT

The Deprivation of Nationality in France

VAJKAI Edina Ildikó

In this paper I present the different possibilities of acquisition and forfeiture of the French nationality, paying special attention to the question of deprivation of nationality. After displaying its historical aspects, I analyse the decisions of deprivation based on activities related to terrorism taken since 1973, its causes and backgrounds. I draw attention to the limits meant by the law and certain international treaties and directives. In addition, I present the main points of the debate on modifying the French constitution.

Keywords: acquisition of nationality, France, deprivation, double citizenship